

Editorial

de Zeno GHITULESCU

Reflecții despre artă

Acum, în epoca tehniciștilor excesive, a seismelor sociale și psihologice, a crizelor materiale și spirituale, oare nu este un anacronism a avea preocupări care la prima vedere par rupte de realitate și de interesul public? Răspunsul este simplu, nevoia de frumos este o componentă fundamentală inalienabilă a sufletului omenesc; unii îl creează în modurile cele mai diverse, alții îl primesc de-a gata prin operele de artă din multitudinea de oferte după propria alegere. Intenția de a crea o operă artistică nu e suficientă, pentru reușită e nevoie de multă muncă și răbdare, de o cultură vastă, de idei noi adecvate într-o formă originală și nu în ultimul rând de talent.

Fenomenul socio-cultural al epocii noastre este extrem de complex și diversificat. Astăzi este mult mai greu de a evalua “Spiritul timpului” decât în secolele trecute când era omogenizat și unitar. Uimitoarele mijloace de informare și de comunicare aduc mereu date noi în conștiința receptorului care face parte din medii sociale stratificate de la cele cu educație precară până la elite. Desigur, este foarte greu dacă nu imposibil ca un creator de valori estetice să împace toate gusturile cunoscându-se vechea zicală “de gustibus non disputandum”, mai ales că opțiunile variază nu numai de la un ins la altul, ci și la același individ în funcție de vârstă, timp, loc sau dispoziție. Plăcerea estetică este total diferită la cineva îndrăgostit de manele și kitschuri față de cel ce ascultă cu pioșenie muzica lui Bach, sau admiră pânze de Grigorescu. Popularitatea produselor subculturale este mult mai mare decât a operelor autentice a căror semnificații și sensuri sunt mult mai greu de pătruns și înțeles, nebucurându-se de un succes de public tocmai din cauza dificultăților de receptare. Creatorul de frumos este pus într-o situație dilematică: să accepte satisfacerea gustului public, tentant, îndoielnic și schimbător ori să-și urmeze imboldul glasului interior de a ține ștacheta exigențelor estetice la cote cât mai înalte pentru a nu-și trăda sinele și adevăratele valori, singurele durabile, neștirbite de necruțătorul timp.

Mărturie despre

Adrian Păunescu

Pr. prof. univ. dr. Vasile Cîțirigă

Durerea pe care o trăim când cineva de care suntem legați sufletește pleacă în eternitate poate fi mai mare sau mai mică, în funcție de cât de mult s-au întrepătruns viețile noastre cu viața celui adormit pentru veșnicie. Atunci când te-ai obișnuit cu prezența cuiva care a devenit în momentele grele sprijinitorul, ocrotitorul și purtătorul tău de grijă, cu cineva a cărui dragoste ai simțit-o de îndată ce te-a primit în viața lui, despărțirea definitivă de un asemenea om îți produce o mare durere fiindcă odată cu ieșirea lui din această lume se rupe ceva din tine, rămânând în tine un gol pe care nu ai pe moment – și poate nici în viitor – cu ce să-l umpli.

Încă din 1995, când Po-

etul a făcut prima vizită și a susținut cu Cenaclul „Totuși iubirea” primul program de cântece și poezie la Catedrala „Învierea Domnului” din cartierul „Tudor Vladimirescu”, catedrală aflată în faza de început a ridicării ei, s-a angajat să „pună umărul” la construirea lăcașului de rugăciune. Situându-se în interiorul actului de cult, l-a perceput pe acesta ca temelie și izvor ale actului de cultură, iar lăcașul de cult l-a văzut ca sanctuar al izbăvirii neamului românesc. Dotat cu o uriașă putere de pătrundere în profunzimea lucrurilor, Poetul nutrește credința că în lăcașul sfânt lucrează Dumnezeu la salvarea poporului așa cum mărturisește în poezia închinată bisericii noastre (**Biserica lui Dumnezeu**, în vol. **Front fără învingători**, București, 1995, p. 337 – 338). Mărturisindu-și cinstirea față de sfintele biserici, Poetul întemeiază valoarea acestora și pe funcția lor liturgică și comunitară: „Cu grijă umblați fiecare./ Când ochii deschiși ne rămân/ Aici, în aceste altare./ Se roagă poporul român” (v. ibidem).

(continuare în pagina 7)

Grafica lui Ion Petru Pop sau

Eternitatea pietrei

“Desprindere de soclu”, 81x56 cm, tehnică mixtă

Ion Petru Pop este absolvent al Institutului de arte plastice „Ion Andreescu”- Cluj-Napoca, secția grafică, promoția 1966. În 1969 devine membru al U.A.P. Mureș. Se află printre fondatorii revistei „Vatra” (în 1971) și pentru o perioadă desfășoară activitatea de designer la „Azomureș”. Câțiva ani este profesor la Liceul de Artă. Participă frecvent la Saloanele de grafică locale și naționale. (Cora FODOR)

Iulian BOLDEA

Una dintre aserțiunile care au devenit aproape locuri comune în receptarea operei lui Cioran este raportul dintre integrare și înstrăinare, dintre identitate și ruptură în opera gânditorului. Marele singuratic și marele sceptic de serviciu al epocii noastre, Cioran a exprimat, în aforismele sale, neputința funciară de a se atașa unei identități naționale ferme, într-

E.M. Cioran între identitate și ruptură

o proiecție afectivă deziluzionată, în care refuzul fixării se traduce într-o nevoie fundamentală de căutare a propriilor rădăcini, chiar dacă acestea se identifică adesea cu neantul ontologic. Foarte ilustrativ pentru această dialectică a identificării și distanțării de imaginea identitară a patriei sale este volumul *Mon pays* (Țara mea), apărut în ediție bilingvă la Ed. Humanitas, în 1996. „Specialist al obsesiilor”, așa cum se și recunoaște, Cioran mărturisește, în *Mon pays*, obsesia identitară românească, pasiunea pe care o nutrea, în acea perioadă, pentru propria sa țară, cu destinul său marginal, cu geografia sa istorică deteriorată de vitregia unui hybris atemporal și metafizic. Atașamentul față de propria sa țară este, pentru Cioran, din specia acelor sentimente paradoxale, contradictorii și oximorice, în care iubirea și ura, atracția

și respingerea se întrepătrund până la indistinție. Pasiunea sa adesea denoie gratoare nu are drept finalitate decât asumarea de către propria sa țară a unui destin care să iasă din conul de umbră al anonimatului istoriei. Forța, vitalitatea, grandoarea sunt mai degrabă proiecții ale unei voințe de legitimare istorică a propriei națiuni. Între orgoliul vizionar și tansfigurator al tânărului filosof și destinul mediocru al țării din care face parte distanța este considerabilă. De fapt, Cioran nu face altceva decât să contureze, în cărțile sale de început, un chip ideal al României, mai degrabă o proiecție ideală, o geografie utopică, întreținută și susținută de elanul său vizionar. Atașamentul pentru România este perceput ca o sancțiune gnoseologică, ca o formă de donquijotism și de profetism iluzoriu.

(continuare în pagina 7)

Discursul lui Liviu Rebreanu de recepție în Academia Română

- studiu de Eugeniu NISTOR -

Candidatura lui Liviu Rebreanu la Academie a fost însoțită de dezgroparea mai vechilor acuze aduse scriitorului. Ca și Lucian Blaga, cu câțiva ani mai înainte, a întâmpinat tot felul de adversități, unul dintre marii lui obstrucționisti fiind chiar savantul Nicolae Iorga. O primă tentativă, la 18 mai 1938, când este admis doar la nivel de secție, eșuează în plen, fiind întâmpinat cu eticheta „trecutului tenebros”. Apoi, scriitorul întocmește și trimite mai multe copii ale vechiului său articol, „Un ultim răspuns” (publicat în *Adevărul*, din 23 aprilie 1931), adversarilor săi declarați, în urma cărora atacurile din *Neamul Românesc* încetează iar Sadoveanu întocmește un referat de primire deosebit de favorabil, arătând că „realismul său, luciditatea sa purced dintr-o inimă dreaptă și blândă” (Adrian Dinu Rachieru – *Pe urmele lui Liviu Rebreanu*, p. 236). Procedura este reluată abia peste un an, la 20 mai 1939, când prozatorul are ghinionul ca raportorul său, Mihail Sadoveanu, să absenteze, fiind plecat cu treburi urgente la Iași, încercarea soldându-se cu amânarea votului. Totuși, câteva zile mai târziu, pe 25 mai, plenul Academiei îl alege pe Liviu Rebreanu membru activ al secției literare, la al treilea tur de scrutin, cu o majoritate de 19 voturi pentru și 14 împotriva. În cadrul aceleiași ședințe a fost respins Nechifor Crainic. „S-a isprăvit cu emoțiile academice, notează Rebreanu în jurnalul său. Ieri (27 mai 1939 – n.a.) am participat întâia oară la ședința solemnă prezidată de rege, pentru comemorarea bătrânului Carol I. Am fost îmbrățișat la propriu și la figurat de noii mei colegi. După discursuri, regele a coborât în incintă și cel dintâi la mine a venit și, dându-mi mâna, mi-a zis: *Fii binevenit între noi! Te felicit din toată inima! Pe urmă, când am rămas în ședință intimă, Motru mi-a ținut o cuvântare caldă și măgulitoare, recunoscând că chemarea mea vine cam târziu, dar să n-am nici o amărăciune, căci numai copacii mari, care se ridică deasupra, sus de tot, sunt bătuți de vânturi...*” (Liviu Rebreanu – *Jurnal II*, p. 174).

Admis în Academie fără înaintaș, ca și Lucian Blaga, care rostise în 1937 celebrul său discurs, *Elogiu satului românesc*, Liviu Rebreanu avea să aducă în discursul său de recepție, din 29 mai 1940, intitulat *Laudă țaranului român*, o laudă cumpătată și îndreptățită, chiar dacă nu și „abilă”, cum singur o spune, alegând să evedențieze „pe cel mai umil român”. Dar a făcut această alegere tocmai pentru că țaranul era sursa tuturor binefacierilor din societatea românească de atunci: „Munca și suferințele lui îmbogățesc pe asupritorii lui”, în timp ce „el e destinat să rămână veșnic gol” (xxx – *Discursuri de recepție la Academia Română*, p. 282). Dacă în viața altor popoare țaranul a avut un rol mai puțin semnificativ, „pentru noi însă e izvorul românismului pur și etern”, țaranul român fiind echivalentul, spune Rebreanu, al „omului român” (Op. cit. p. 283).

Momentul apariției țaranului în istorie este greu de stabilit, mai ales într-o Europă sălbatică, băntuită de neamuri migratoare și războinice, preocupate exclusiv de creșterea animalelor și de vânatoare, nu de lucrarea pământului – fiind vorba de strămoșii „națiunilor mari și mici de azi”.

Iar cum istoricii nu pot deduce, prin metode științifice, misterul istoric al plămădirii neamului românesc, prozatorul susține că el poate fi dezlegat printr-o explicație foarte simplă: prin chiar această îndărătnică statornicie a țaranului român între aceleași hotare, căci, acesta, spre deosebire de nobilii și neamurile bogate din Apus, nu a părăsit niciodată locurile lui de baștină, nici chiar în vremuri de restriște, deoarece el nu avea ce pierde, nici „unde să-și mute sărăcia” și, „smuls de pe ogorul lui, ar fi fost osândit să piară ca un arbore smuls din rădăcini” (Op. cit. p. 284). Discursul prozatorului se apropie de meditația blagiană din *Elogiu*, mai ales în pasajele unde scrie despre „un sentiment straniu de adorație și de teamă” al țaranului român față de țarina sa natală, care i-a modelat, de-a lungul veacurilor, sufletul și întreaga lui ființă, astfel încât „pământul acesta parcă nici nu poate produce decât români” (Ibidem). Viețuirea țaranului în strânsă legătură cu pământul, de unde țășnește în lumină rodul trudei sale, dar unde se odihnesc de veacuri și milenii oasele strămoșilor săi, a avut drept consecință o învățare a dragostei lui de pământ și chiar mai mult decât atât – ea este liantul mirific al întemeierilor de țară: „România actuală cu Dacia de odinioară sunt congruente nu numai în privința configurației geografice, dar și a configurației etnografice...” (Op. cit. p. 285). Aceasta este și explicația continuității și autohtoniei românești în viziunea lui Liviu Rebreanu. Cuminte și așezat, trudind vreme îndelungată retras din istorie, nemul românesc nu este nici mare creator de cultură, dar, nefiind războinic, nici distrugător al acesteia și, pentru că „viața popoarelor liniștite se petrece mai mult în subsolul istoriei”, prozatorul subliniază că el se numără printre cele mai liniștite neamuri din câte a cunoscut omenirea (Ibidem). Cum este greu de explicat modul în care s-a plămădit un popor în creuzetul istoriei, Rebreanu face următoarele aprecieri cu iz antropologic, nu însă fără o undă ușoară de ironie: „Chimia etnologică n-a ajuns și nici nu va reuși să pătrundă și să fixeze într-o formulă cu repetiție misterul formației unui popor nou din două sau mai multe vechi. Dacă s-ar fi descoperit rețeta, în vremurile acestea de produse sintetice, s-ar fabrica poate și popoare în serie pentru soluționarea sau complicarea conflictelor internaționale. Sunt însă numai anumite epoci și împrejurări când se realizează, între popoare îndelung conviețuitoare, osmoza de națiune nouă.” (Op. cit. p. 285-286).

Făuritor, limpezitor și continuator al limbii române, care a evoluat în mod cert pe fondul unei „limbi țărănești”, Rebreanu îl laudă pe țaranul nostru pentru „prospețimea pitorească și colorit”, pentru „ritmul vieții mișcătoare”, pe care le imprimă limbajului, constatând că „limbile prea culturale, ajunse la completă maturitate, devin rigide, abstractizante, mecanice (...), se artificializează, ajung a fi organisme moarte – ca limba latină, greacă, ebraică...” (Op. cit. p. 286). Statornic și conservator, țaranul român nu a vorbit niciodată limbi străine, numai românește, indiferent unde s-ar fi aflat: fie în provinciile istorice, unde trăia alături de minoritarii unguri sau sași, fie la graniță și peste graniță, în regimentele imperiale; uneori campa prin străinătăți, scrie Rebreanu, și „când cineva i se adresa într-o limbă străină, răspundea invariabil nu știu, din care pricină unele corpuri (de armată – n.a.) erau chiar poreclite *nu-știu-reghiment*” (Op. cit. p. 287).

Credința în Dumnezeu, plămădită din dogme, precepte creștine, dar și din unele superstiții păgâne – este modelată de viața țărănească și rezumă în ea „concepția de viață a țaranului român, resemnarea și încrederea lui în dreptatea divină”, constituind „suportul lui moral” (Op. cit. 288). Proaspătul academician conchide că „țărănimea română a fost ursită să conserve rasa, pământul, limba și credința noastră”, ceea ce „înseamnă că ea este întruchiparea tuturor virtuților și energiilor românești” (Ibidem).

Modul molcom al țaranului de a se manifesta în profesia sa „sezonieră”, muncind fără prea mult elan, se datorează, spune prozatorul, faptului că el, în timpul istoric, „a trebuit să muncească pentru alții, fără răsplată, fără speranță și fără bucurii”, lenea și delăsarea sa constituind reacții firești, pe deplin justificate, sub aspectele invocate (Ibidem). Așa și-a organizat el mereu viața, înconjurat de sărăcia materială care, însă, „nu exclude(a) bogăția sufletească”. Rebreanu vorbește de un antagonism vizibil între satele și orașele noastre, aceasta și pentru că târgurile românești, devenite „orașe”, nu poartă amprenta specificului național, iar „comunicarea” dintre ele nu se realizează în ambele sensuri: „Pe când țaranul român dă orașului tot, civilizația orașenească îi oferă numai sarcini și fraze goale” (Op. cit. p. 289).

Înviorat de vântul idealurilor de libertate și democrație,

care a animat popoarele Europei în epoca modernă, când s-a trezit, peste noapte, posesor al buletinului de vot universal, „țaranul analfabet și nemâncat, oropsitul de ieri, s-a pomenit deodată tiran prin procură” (Op. cit. p. 290). Aș spune că Liviu Rebreanu avea perfectă dreptate atunci, dar și în zilele noastre, acest fenomen cunoaște o cu totul altă fațetă: urmașii țaranilor noștri de ieri sunt ademeniți în maniere dintre cele mai primitive la urnă iar voturile le sunt cumpărate pe mărunțiș și pe promisiuni de nimic!

Prozatorul îl mai vede pe țaran și în postura de „îndreptar al culturii naționale”, în special prin revenirea scriitorilor la izvoarele limbii și ale folclorului, fenomen întâmplat, mai ales, prin Alecsandri, Eminescu, Creangă și Coșbuc, când „colaborarea dintre românul cel mai modest și poetul cel mai mare a fixat linia generală a originalității literare românești” (Op. cit. p. 291). Criticând *pseudomodernismul*, practicat mai cu sârg de către scriitorii proveniți de la oraș, Rebreanu laudă „spiritul autohton zămislior de valori universale” și constată că „literatură fără țară nu există, cum nu există plantă fără pământ” (Op. cit. p. 292).

Pledând pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale țaranului, ca unul ce a suferit și a sângerat abundant în istorie, el arată că această metamorfoză trebuie înfăptuită „nu prin fraze și hârtoage, nici prin pomeni și făgăduieli deșarte, ci printr-o educație nouă”, aleasă, menită să-i asigure o muncă mai rodnică, o viață mai umană și o soartă mai dreaptă.

Rebreanu își încheie discursul în spirit de solidaritate cu țaranul român: „Suntem și vom fi totdeauna neam de țaran. Prin urmare destinul nostru ca neam, ca stat și ca putere culturală, atârnă de cantitatea de aur curat ce se află în sufletul țaranului. Dar mai atârnă, în aceeași măsură, și de felul cum va fi utilizat și transformat acest aur în valori eterne” (Op. cit. p. 293).

Se pare că suntem foarte săraci spiritualicește, deoarece am rămas fără țărani!

*

În răspunsul său, filosoful Ion Petrovici apreciază că noul academician „și-a ales un alt obiectiv pentru laudă, un înaintaș, în felul lui, și dânsul: pe marele rezervoriu al neamului nostru, pe țaranul român” (Rebreanu – *Jurnal II*, p. 317). Sesizând capacitatea țărânimii noastre de a zămisli „așchii de gândire pătrunzătoare”, filosoful nu poate să nu recunoască persistența unei relații pline de promisiuni în raportul național-universal, remarcând că „înțelepciunea maximelor țărănești, adeseori uimitoare, își are în general valoarea ei, în măsura în care au reușit să încorporeze viziuni asupra adevărului etern și universal valabil...” (Op. cit. p. 318). În romanul *Ion*, deși afectat de „puțină păclă apăsătoare”, Petrovici vede „un roman social puternic, care a dezlănțuit, după succesul său, o producție febrilă de romane” (Op. cit. p. 320). Este vorba desigur, dacă rămânem la bibliografia rebreniană, de publicarea altor două capodopere – *Pădurea spânzuraților* și *Răscoală*.

Prozator viguros și realist, „dușman instinctiv al artificiiilor care deformează realitatea și-i dau...un aer fals sau convențional”, calitatea principală a scrierilor lui Rebreanu ar fi aceea că „zugrăvește viața așa cum este”, filosoful fiind impresionat de „abundența și revărsarea vâjnoasă a inspirației” sale, neavând nimic în comun cu artiștii exagerat de migăloși, semănând mai degrabă cu un titan care „dezdăcănează mulțime de stejari pentru a alcătui dintr-înșii bârnela uriașă ale unei construcții de ciclop” (Op. cit. pp. 321-323).

Discursul, răspunsul la discurs și întreaga solemnitate de primire s-a difuzat la Radio, fiind auzit de sute de mii de oameni și stârnind ecouri în întreaga țară, ceea ce îl face pe Rebreanu să-și noteze, cu încântare, în *Jurnal*: „Efectul general a fost covârșitor. Felicitările m-au covârșit. Iorga zice că va propune să fie tradus discursul meu în patru limbi și răspândit drept cea mai bună propagandă românească...” (Op. cit. p. 243).

BIBLIOGRAFIE

1. Adrian Dinu Rachieru – *Pe urmele lui Liviu Rebreanu*, Ed. Sport-Turism, București, 1986.
2. Liviu Rebreanu – *Jurnal II*, text ales și stabilit de Puia-Florica Rebreanu, addenda, note și comentarii de Niculae Gheran, Ed. Minerva, București, 1984.
3. xxx – *Discursuri de recepție la Academia Română, ediție îngrijită, prefață și documentar de Octav Păun și Antoaneta Tănăsescu*, Ed. Albatros, București, 1980.
4. Valeria Dumitrescu – *Rebreanu-Pădurea spânzuraților, antologie, tabel cronologic, prefață, note și bibliografie, colecția Lyceum*, Ed. Albatros, București, 1974.

ETERNITATEA PIETREI

de Cora FODOR

Mânduind cu dezinvoltură, deopotrivă cărbunele, tușul sau pastelul, artistul Ion Petru Pop reușește să creeze un univers propriu, în care accentul e pus pe dualitatea lumină-umbră. Pornind de la un citat drag lui: „unde lumina e puternică, umbra e profundă” artistul își construiește întregul eșafodaj a cărui piatră de temelie o constituie credința în eternitatea creației. În plan material am putea fi tentați de eternitatea pietrei. Doar că timpul ajunge să erodeze și piatra, iar eternitatea oricărui lucru material, aparent durabil la nesfârșit, e până la urmă relativă- **Tim-pul demolează totuși...**

Procedeele îmbibate cu suculente resurse proprii, corect stăpânite și inventiv utilizate, chiar dacă nu foarte variate (evitând încă de la început tehnicile gravurii), constituie arsenalul graficilor sale. De cele mai multe ori, aceste tehnici sunt combinate prin sisteme proprii, revenind asupra unor tonuri pentru a le intensifica sau îmblânzi. Tușul negru are calitatea de ton care conferă profunzime și odată uscat poate crea o suprafață compactă, iar linia pură sau devenită pată e subordonată efectului pictural. Nu

técnica sterilă e scopul, ci găsirea unei note personale sau crearea atmosferei. Precizia e îmbinată cu acuratețea caligrafiei, iar eleganța sobră a liniei dă senzația unor decupaje. Uneori albul hârtiei răzbate de sub îmbinarea unor irizări cu griuri de ceață. Albul de tempera, mai catifelat, e folosit pentru a pondera într-o lumină delectabilă, larma creată de liniile tăioase sau unghiurile precipitate. Arar inserează în imagine tempera colorată. Totul este supus minuției detaliului atent și îndelung studiat.

Tot din frumusețea efectului face parte și folosirea tehnicilor aleatorii, ca frottage-ul cu efect de texturare a suprafeței, sau decalcomania- modalitate al cărui inedit rezidă în rezultatul necontrolat al suprafețelor de tuș peste care s-a suprapus o altă coală. Artistul intervine mai apoi pentru întărirea efectelor și accentelor, amplificând mesajul transmis.

Mesajele către privitor sunt transmise prin intermediul unor elemente- subiecte care revin frecvent, abordate de fiecare dată într-o nouă formă. Prezența pietrei traversează lucrările sale, aproape obsesiv. Ca meditație asupra trecerii timpului, ea e imaginată și redată în diferite ipostaze, de multe ori în ruine, în coloanele zvelte sau resturi ale acestora, în imaginea catedralelor gotice sau în conturarea volumelor anticelor statui grecești. (Acestea din urmă fie ca ideal de frumusețe, fie posibile muze patronale.) Astfel, invo-

carei istoriei se face nu ca perioadă evenimentială ci ca spațiu de trăire a unor timpuri. Așa cum în evul mediu, catedrala e construită pentru a pune în valoare lumina care irumpe printr-o structură făcută dintr-o succesiune de perforări, fante și ferestre, la fel și la Ion Petru Pop, lumina izbucnește, iar pereții țâșnesc spre înalt. La fel și copacii săi construiesc catedrale ale pădurilor.

O altă temă recurentă e jocul de umbră și lumină cu corespondent în binomul alb (hârtie)- negru (tuș), specific graficilor. Umbrele devin mai superficiale sau mai intese în funcție de lumina proiectată pe obiectele portante. Măiestria rezidă tocmai în crearea zonelor de trecere de la lumina crudă la umbra profundă, zone de maxim rafinament prin sugerea unei atmosfere de început de lume când lumina se desprindea de întuneric. Trimiterile se fac atât la lumina fizică cât și la cea cu rol de înălțare spirituală. Lumina, chiar dacă este intensă ea nu arde, nu pârjolește- **Flăcări de lumină**. Contururile ne apar uneori difuze și estompate, altele uimind prin precizia ductului liniar.

Des uzitat în istoria artei, motivul creației ca fereastră deschisă spre privitor sau al ferestrei ca obiect în acest cadru închipuit de artist, apare și la Ion Petru Pop, dar văzut într-o manieră personală. Ferestrele, chiar dacă suspendate sau închise, nu obstrucționează, ele sunt suprafețe transparente, de trecere într-o lume a oniricului, a imaterialității.

Artistul Ion Petru Pop alcătuieste adevărate spații scenografice, în care nu narează explicit o poveste, ci oferă repere prin „creionarea” elementelor-cheie. Restul revine privitorului. Recurgând la tipul de construcție compozițională cu ecouri renascentiste, iluzia adâncimii este dată de modul în care stăpânește și utilizează perspectiva, ochiul fiind antrenat către planuri aparent îndepărtate. Altele folosește registre secvențiale, suprapuse sau paralele, în care se desfășoară motivul compozițional. Ceea ce domină este verticala ca semn al înălțării, al tendinței de eliberare și ascensiune. **Desprindere de soclu**- de cele mai multe ori pedestalu nu justifică valoarea...

Lucrările sale, când atmosferice și fluide până la imponderabilitatea visului- **Adieri de lumină**, când străbătute de o sugestivă poetică a simbolurilor, fac apel la o lume interioară. Există la Ion Petru Pop o tendință spre o muzicalitate meditativă îmbinând realul cu irealul, sondând și inducând puternice stări sufletești.

SECVENȚE ARTISTICE

Elegantul Muzeu de Artă din Cluj-Napoca găzduiește pe durata lunii noiembrie expoziția a trei artiști reprezentativi pentru fenomenul artistic contemporan: Adrian Chira, Mircea Roman și Ioan Șulea, aflați în plină maturitate artistică și așezare a artei în stil. Expoziția se individualizează prin faptul că urmărește trei trasee total diferite, secvențe exemplificative pentru consistența demersului fiecăruia dintre ei. Din această diversitate rezultă o orchestrație densă, plină de culoare, formă și mesaj care materializează puncte de vedere puternic personale. Balansul se face între mimesis și abstract, punându-se în discuție cele două extreme: cea a identificabilului prin figurativ și a spulberării concretului.

Majoritatea pânzelor cu care artistul Adrian Chira este prezent, aparțin ultimei perioade de creație. Cu virtuozitatea gestului pictural îndelung exersat, practică o manieră care nu mai lasă loc ezitărilor sau incertitudinilor. Abstractizarea cu punctări lirice, nu își refuză minime referințe obiectuale ca niște obligatorii ancorare de acostare la realitate. Ici-colo pentru a mai îndulci avalanșa gestualismului, mai plasează în spațiul compoziției câte un obiect vag identificabil, cu încărcături semantice particulare: mașina de scris și visul ei, inserții de scriitură rupte din șirul gândurilor, conturul unui portret feminin- umbră a trecutului, inima îmbibată-n roșu, pulsând și căpătând volum și datorită negrului de fond, sau inima albastră- cu rol de totem al sufletului. Pânzele captează pictural gestul larg în acțiunea sa spontană.

Formele cromatice se estompează sau se argumentează, căzând sau ridicându-se; acordurile calde și reci, configurații lejere sau puternic contrastante, alcătuiesc contrapunerii de efect și imprimă ritmicitate. La Adrian Chira procesul pictural în sine, e însăși tema gândirii și a acțiunii plastice, devenind cod existențial al acestor pânze pline de vitalitate.

Lucrările sculptorului Mircea Roman, propun o viziune personală asupra lumii în derivă, în centrul căreia se află omul copleșit de tragismul trăirilor sale, în încercarea de a se regăsi. Poate fi și o reflexie a sinelui și a propriilor căutări. Dimensiunile considerabile, suspendarea onora dintre ele, încremenirea și hieratismul ipostaziilor, amplifică intensitatea tensiunii, a apăsării și a mesajului.

Lemnul de diferite esențe, chiar și putregaiul, este materialul căruia îi dedică atașamentul și îi potențează posibilitățile de exprimare latente, eliberând mesajul încifrat în matricea ancestrală. De cele mai multe ori însă, nu urmează doar materia care poate să-i sugereze ea însăși forma, ci intervine cu inserții de culoare sau de alt material. Dacă uneori preferă fibra nudă, dezgolită, care dă ritmicitate și diminuează masivitatea, altele, tocmai pentru a obține un volum plin, net și neted, lemnul e înfășat cu pânza peste care așază culoarea compactă, nemodulată. La nivel cromatic, negrul, albul și roșul, cu toată încărcătura simbolistică, accentuează paloarea lemnului natural și expresivitatea formei.

În demersul său, gândește reformulări plastice ale conceptelor inițiale, rezultând rezolvări noi ale unor teme recurente. Așa se întâmplă cu personajele încremenite, suspendate în Situația limită a desprinderii de zidul ținutului, care acum, sunt susținute paradoxal de faldurile sinuoase ale unei draperii din lemn colorat. Iar picioarele personajului sfărțecat sunt dintr-o bucată frustă de putregai, cu apel la seria Oamenilor de putregai.

Chiar dacă este aparținătorul, printre multe altele, a unui prestigios premiu internațional, la Trienala de la Osaka, sculptorul Mircea Roman rămâne purtătorul unei modestii caracteristice Omului fragil.

Cu pictorul Ioan Șulea ajungem în zona artiștilor-mărturisitori de credință a căror dorință derivă din nevoia de a sonda și a dezvălui straturi mai profunde ale propriei ființe. Substanța de inspirație și revelație e seva creștină. Iar punctul de plecare îl constituie facerea de icoane cu tot ce înseamnă: povestire, mesaj, reculegere..., ulterior reținând doar spiritualitatea. În paralel, traversează și un gestual, exersat tot pe marginea unor subiecte creștine, toate acestea constituinte etape preliminare, fără de care nu putea ajunge la sinteza pe care o practică în prezent. Originea fuziunii celor două direcții este apariția în creația sa, a potirului, închipuit ca transpunere a chipului lui Iisus pe Sf. Mahramă. Investit cu însușirile sacralului, devine astfel Sfântul Potir- spațiu de săvârșire a Tainei Sf. Euharistii- fundament al creștinismului. Pornind de la această revelație, derivă celelalte familii de motive picturale, în fapt, momente esențiale ale sacrificiului Omului: Ultima Cină, Patimile, Învierea.

O altă temă care face subiectul unei ample suite de pânze, este Sf. Mahramă surprinzând momentul întipăririi chipului lui Iisus, ca primă icoană nefăcută de mâna omului. Din nou Sf. Potir își ocupă locul pe axul central al compoziției, iar jocul revine modelării pânzei Sfintei Mahrame. Fie puternic vibrată, fie doar ușor caligrafiată sau din contră, redată aproape hiperealist, provocând tactilul prin volumele precis conturate; fie în transparențe sau delicate întrepătrunderi cromatice, înălțată prin aur pe aur sau cunfundată-n negru pe negru, ea însăși poate deveni subiect în sine. Iar de cele mai multe ori, crucea cu brațele egale domină rama.

Treptat, pânzele picturului Ioan Șulea devin depozitarele unor taine ascunse, operând subtile intervenții în sfera picturalității și a epurării materialității, reușind să creeze și să inducă o atmosferă de reculegere, o atmosferă a stării de grație sacramentale care i s-a relevat.

(Cora FODOR)

Ioan Găbudean

Psalm

Dorit de iarbă și de vânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Așa-mi duc viața-ntr-un profan și sfânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

O singură viață am. De toate mă încânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Cu viața și cu moartea făcut-am legământ:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Cândă cade-o stea pe-al meu mormânt:
"Precum în Cer așa și pe Pământ."

"Precum în Cer așa și pe Pământ."

Foto: Dobrin Gherman

Maria Călin

Anotimp peste timp

Există un anotimp căutare
Cu ceasuri grele de aduceri aminte
Un timp apăsător care doare
Când nimic nu mai este la fel ca-nainte

Există un anotimp înnoptare
Cu lumina cernită ce-n candeli păleşte
Timpul în care tu devii o stea căzătoare
vremelnicul ceas când în loc se oprește

Există un loc ce le-adună pe toate
Un singur anotimp numit eternitate.

...

Ana Munteanu Drăghici

Revedere Sighişoara

Printre unduiri de dealuri
Regăsesc creneluri dragi
Inverzesc cununi de fagi
Peste-a zării -albastre maluri...

Iar cetatea o poveste
Feeric respiră-n timpuri
Și cu farmec anotimpuri
Sighişoara re-trăiește...

Orologiul ne vestește
Curgerea veacului în
În a cupelor destin
Precum litera-n poveste...

Casele multicolore
Par muiate-n anotimp
Precum clipele în timp
Și secundele în ore.

Par păpușile o strajă
În solemnitatea lor
Și nu-s jocuri de décor
Figurinele de pază.

Se perindă priviri multe
Pe sub bolțile arcade-
Clipe scurse în cascade
Medievalul timp s-asculte...

Lacrimi se-ntâlnesc cu piatra
Tresărirea mea de dor
Întâlnire-ntr-un fior
Revederea mea cu vatra...

Victor Munteanu

Oftat în noiembrie

Am ieșit din gândul ascuns
și m-am oprit pe o bancă.
Vremea era așa de închisă, încât
n-a simțit când am fugit din inima ei.

Când s-a trezit, m-a strigat până la
ultima literă,
dar eu luasem un tren la-ntâmplare
și tocmai mă iscălisem pe copertele
noptii
cu lumina unei stele abia licărind...

Rănirea auzului

Mi-am sprijinit viața de-o amintire
și m-am prăbușit în mijlocul casei.

Cunoscuții fugiseră - bântuia o tăcere,
pe cuvântul meu de onoare!

Atâta că zilele acestea era să mor,
dar nu interesa pe nimeni
și ce rost mai avea...

Final

Pe strada scurtă cât o tăietură de sabie
a ieșit din memoria mea un copil
și se uită în mine.

Nu mai am glasul cu care să-i îngrop
amintirea,
la tarabă scade prețul unui oftat.

Zadarnic m-apasă clădirile
cu denumirile lor -
colbul nu-mi mai citește obraji.
Lumina se stinge pe lucruri -
e toamnă!

La buza prăpastiei
o umbră se înțelege cu vântul...

Vânturi cosmice

Te vor împinge din istoria acestui ținut
în apa tulbure ca o privire învinsă,
fiindcă niciodată nu vei găsi
denumirea exactă a liniștii.

În memoria ta va absentă înverșunat
cineva
până luna cu ochiul deschis
îți va arde prezența amară.

Și-o rază îți va coace urmele pe nisipul
încins
și fața ta va fi o singurătate fără părinți.

Bine, bine! - vei spune -
și nu va fi bine deloc.

Plimbare de seară

S-a făcut târziu în cuvinte
și în aripa ce-ți apasă umbra în drum.
În măreția umilită de margini
asfințitul prelungește tăcerea până la
picioarele tale.

Adânc și târziu s-a făcut în cuvânt
și în numele în care te-ai strâns.
Că tare deasupra-i afară
și dedesubt în mormânt...

Zăvorârea sinelui

Doamne,
mai dă-mi un simț,
nu știi ce arde:
cămașa cuvintelor ruptă din suflet
sau eu,
la ușa surdului,
întrebând de mine?

Ioan Andreica

De toamne

Au amuțit și păsările
De aromele din crâng

În acest an
Nimeni nu vrea să moară
Nici călătorul
Nici bătrânul nici bolnavul
Nici copacul unde
Mă așezam vara
La umbră
Nedorind nici eu
Să mor
De prea mult soare
Frunzele-și mai adună seva
Spre a nu muri pe ram
Eu alerg prin toată pădurea
Fredonând melancolie
A venit toamna
Imensita
Animale mă întâmpină în așteptare
Tăietori de lemne caută
Bureți de buturugă
Revoltat pe dumnezei
Ridic immuri
Nu mai veni
Nu mai veni
Păcatul s-a risipit în vene
Pietrele tac
Si înțeleg
E destin

Tu nu vei ști
De aici
De acum
De vânt
Că te-am purtat prin codrii
În gând
Tu nu vei ști
Că îți vorbeam prin zei
Răpus
De aici
De acum
De toamne
De apus

Răzvan Cirezaru

Înger cu aripile frânte

gândeam gândurile nerostite
și rosteam cuvinte de eter,
înghițeam lungi lame de oțel,
dezgolind goliciuni deja dezgolate,
și atunci o umbră s-a desprins din nor
și s-a năpustit asupra unei alte umbre,
și tu ai zis, râzând spre mine: uite!
uite! crimele sălășluiesc și-n cer!
iar eu am zis: nu. e doar un

înger cu aripile frânte.

și atunci s-a desprins din ram
și s-a prăbușit cu malurile rupte,
cu oasele ei subțiri zdrobite,
cu trupul firav scădat în sânge,
și tu ai zis, râzând spre mine: uite!
uite, Vântul cum ucide frunzele!
iar eu am zis: nu. e doar un

înger cu aripile frânte.

gândeam gândurile nerostite...
rosteam cuvinte de eter...
înghițeam lungi lame de oțel,
dezgolind goliciuni deja dezgolate,
și atunci am scrutat apele negre în care pier
încate sufletele pervertite,
și tu ai zis, râzând spre mine: uite!
uite, chipul tău în care iadul a săpat șanțuri
mărunte.

iar eu am zis: nu. nu e decât un

înger cu aripile frânte.

Foto: Dobrin Gherman

CENACLU • CENACLU • CENACLU • CENACLU

Mariana ARMENCIU

Mariana Armenciu face parte din Cenaclul Literar "N.D. Cocea - Anotimpuri" din Sighişoara. Scrierile sale dezvăluie o trăire lăuntrică marcată de intense căutări "printre stuf și păpurișul vieții". În competiție cu timpul "Amurgul e grăbit să-mbrățișeze întunericul", "nuferii înfloriți în suflet" - simbol al iubirii, sunt uciși de târziu ce le-a desenat "conturul pe stânca apusului". Izbutite interferențe între concretul existențial și abstractul ideatic: "În suflet au rămas nebunele vise".

În viziunea poetei, sentimentele ce se nasc între oameni, n-ar trebui să-i pună pe semeni în umbră, astfel că femeia creatoare n-ar putea trăi în umbra bărbatului iubit.

Poemele Mariane Armenciu se constituie în profunzime prin expresii-metaforice, iar iubirea predominantă în orizontul poetic a sincerei și delicatei lire feminine.

Ana Munteanu Drăghici

În umbra ta

- dedicație pentru el -

În umbra ta eu nu puteam trăi
Sortit-am fost să fiu pribeagă
Să pot îmbrățișa copacii înfloriți
Buchete mari de flori să port în brațe
Să port pe frunte cerul înstelat
Pe umeri munții-ntunecați,
Iar la picioare marile albastre.
Lângă tine-aș fi trăit închisă ca-ntr-o carte
Să o găsești la locul ei
Să o deschizi atunci când vrei.
Dar poate că sunt o altă Magdalena
Tu poți să dai cu pietre-n mine?
Eu seama nimănui nu dau
Decât din ceruri celui Sfânt și Mare!
Acum, când amintirile s-au zidit la răscruce
Și se înalță tot mai sus în cruce
Când timpul se va scutura de floare,
Când noaptea-mbrățișează asfințitul,
Iar clipa obosită va trece-n infinit
Sunt sinceră cu tine: să știi că te-am iubit...

Iubire târzie

- dedicație pentru el -

Te-ai prăbușit din soare în mare
Ai urcat prin fluvii și izvoare până în sufletul
meu
Înflorindu-mi nuferii
ce au rămas de foarte, de foarte demult
înmuguriți printre stuf și păpurișul vieții.

Secunda-mi spulberă fericirea
Îmi întunecă bucuria așteptării
Degeaba-mi arde-n suflet înflorirea
Amurgul e grăbit să-mbrățișeze întunericul
Chemările-mi sapă-n suflet durerile
Aripile mi-s frânte
Iar de picioare am legate stâncile
Târziu a ucis nuferii desenându-le
conturul pe stânca apusului
În suflet au rămas nebunele vise
ce plâng și se tânguie de frica
Sfârșitului...

Parteneri • Publicitate • Parteneri • Publicitate • Parteneri

www.reea.net

www.gascop.ro

www.cnslrfratia-ms.ro

